

KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL

BÁCS-KISKUN MEGYE SZÁMOKBAN

2013

Tartalom

Főbb jellemzők	2
1. Népeség, népmozgalom	4
2. Munkaerőpiac	6
3. Egészségügy, baleset	8
4. Szociális ellátás	10
5. Oktatás, kultúra	12
6. GDP, kutatás-fejlesztés	14
7. Gazdasági szervezetek, beruházás	16
8. Mezőgazdaság	18
9. Ipar, építőipar	20
10. Lakás	22
11. Turizmus, kereskedelem, vendéglátás	24
12. Környezet, infrastruktúra	26
Bács-Kiskun megyei portré	28
Adottságok	28
Gazdaság	32
Kiemelt értékünk	36
A kalocsai fűszerpaprika	36

Jelmagyarázat

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- 0 A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- .. Az adat nem ismeretes.
- + Előzetes adat.
- ... Nem közölhető adat.

Megjegyzések

A 2013. évi adatok általában előzetesek.

A kiadványban felhasznált adatok csoportosítása mindig az adott év január 1-jei állapotának megfelelő területi beosztás szerint történt.

A részadatok összegei a kerekítések miatt eltérhetnek az összesen adatoktól.

A százalék- és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történt.

A módszertani információk és a fogalmak magyarázata megtalálható a Központi Statisztikai Hivatal honlapján.

		Bács-Kiskun megye	
BP	Budapest	Megyeszékhely	Kecskemét
BÁ	Bács-Kiskun	Terület, km ²	8 445
BA	Baranya	Települések száma ^{a)}	119
		Ebből: város ^{a)}	22
BÉ	Békés	Népesség, ezer fő ^{a)}	517
		Városi népesség aránya, % ^{a)}	67,9
BO	Borsod- Abaúj- Zemplén	Népsűrűség, fő/km ²	61
CS	Csongrád	Foglalkoztatási arány, % ^{b)}	50,4
		Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}	10,7
FE	Fejér	Alkalmazásban állók havi nettó átlag- keresete, forint ^{b)}	121 766
GY	Győr- Moson- Sopron	Öregségi átlagnyugdíj, forint ^{a)}	103 667
HA	Hajdú-Bihar	Tízezer lakosra jutó működő kórházi ágy ^{b)}	55
HE	Heves	Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban, fő ^{b)}	19 167
JÁ	Jász- Nagykun- Szolnok	Felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevők száma, fő ^{b)} c)	12 955
KO	Komárom- Esztergom	Egy főre jutó GDP, ezer forint ^{d)}	2 001
NÓ	Nógrád	A kutatás-fejlesztés ráfordításai a GDP százalékában ^{d)}	0,88
PE	Pest	Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma ^{e)}	189
		Egy főre jutó beruházás, ezer forint ^{d)}	323
SO	Somogy	Termőterület, ezer hektár ^{f)}	676
SZ	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Egy főre jutó ipari termelés, ezer forint ^{b)}	2 807
TO	Tolna	Tízezer lakosra jutó épített lakás ^{b)}	7
		Kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszaka, ezer ^{b)}	364
VA	Vas	Ezer lakosra jutó személygépkocsi ^{e)}	329
VE	Veszprém	Ezer lakosra jutó internet-előfizetés ^{b)}	210
		Autópályák, autóutak, km ^{b)}	77
ZA	Zala	Működtetett vasútvonalak, km ^{d)}	463

a) 2014. január 1-jei adat.

b) 2013. évi adat.

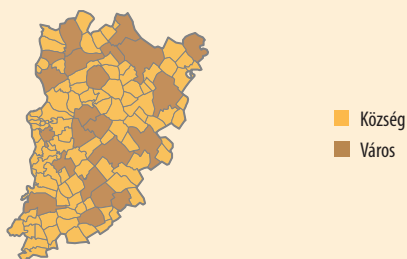
c) A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők adata.

d) 2012. évi adat.

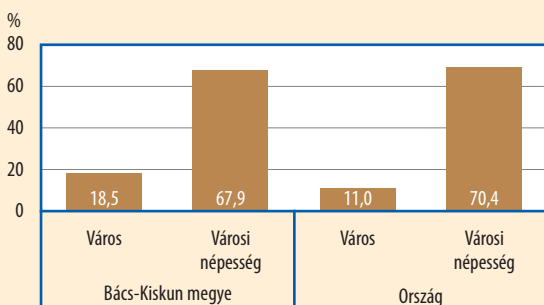
e) 2013. december 31-ei adat.

f) 2013. május 31-ei adat.

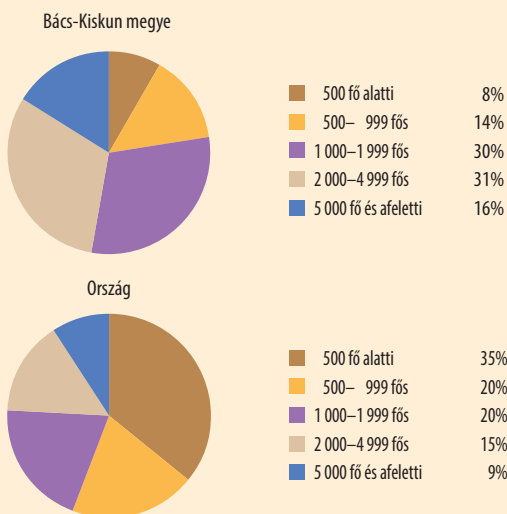
1. ábra A megye települései, 2014. január 1.

2. ábra A városok és a városi népesség aránya, 2014. január 1.

3. ábra A települések megoszlása népességnagyság-kategóriák szerint, 2013. január 1.

Főbb jellemzők

1. Népeség, népmozgalom

1.1. tábla A lakónépeség* alakulása és a főbb népmozgalmi események

Megnevezés	2011	2012	2013
Lakónépeség, január 1., ezer fő			
Férfi	250	248	248
Nő	275	274	272
Összesen	525	522	520
Ebből:			
megyeszékhelyen	113	111	112
többi városban	245	242	241
községekben	167	169	167
A lakónépeség korösszetétele, január 1., %			
14 évesek és fiatalabbak	14	14	14
15–64 évesek	68	68	68
65 évesek és idősebbek	17	18	18
Főbb népmozgalmi adatok			
Élvezületés, fő	4 318	4 453	4 523
Halálozás, fő	7 061	7 102	6 988
Házasságkötés, eset	1 600	1 698	1 867
Belföldi vándorlási különbözet, fő	-577	-119	-655

1.2. tábla A születéskor várható átlagos élettartam

(év)			
Nem	1990	2001	2012
Férfi	63,77	67,41	70,96
Nő	73,64	76,73	78,22

1.3. tábla Átlagéletkor

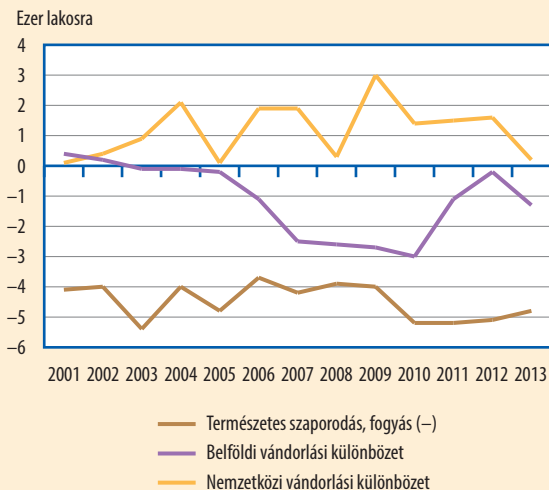
(év)			
Nem	1990	2001	2013
Férfi	35,8	37,1	39,8
Nő	39,2	41,1	44,2

* A 2011. január 1-jei lakónépeség a 2001. évi népszámlálás alapján, a 2012. és 2013. január 1-jei lakónépeség a 2011. évi népszámlálás alapján továbbvezetett adat.

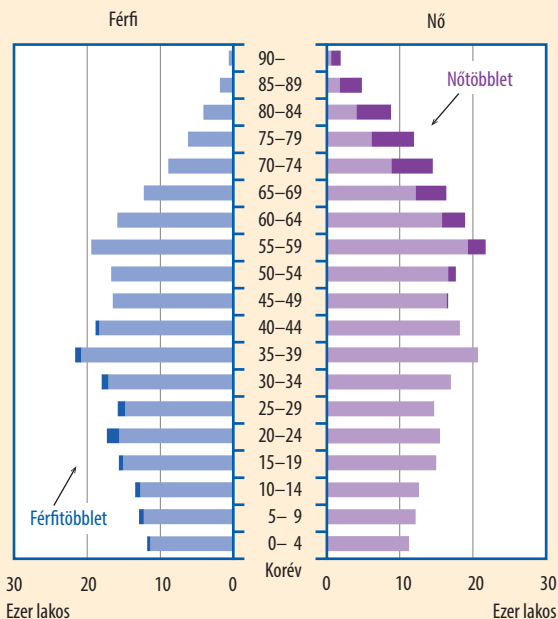
1. Ezer lakosra jutó természetes fogyás, 2013

(‰)

1.1. ábra A népességszámot alakító népmozgalmi események arányszámai

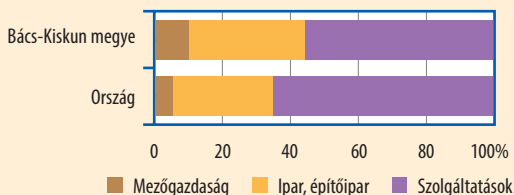
1.2. ábra A népesség száma nem és életkor szerint, 2013. január 1.

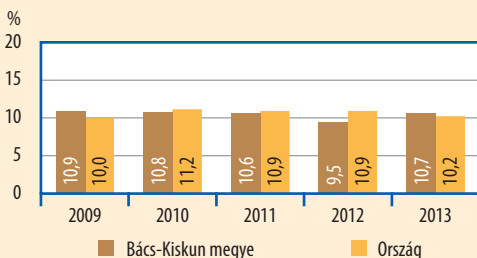
2.1. tábla A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása*

Megnevezés	2011	2012	2013
Foglalkoztatott, ezer fő	193,7	199,6	200,2
Ebből:			
középfokú végzettségű	127,3	129,9	130,0
diplomás	37,9	41,7	40,6
férfi	106,2	108,9	108,0
Munkanélküli, ezer fő	23,1	20,9	23,9
Ebből:			
legalább egy éve munkát keres	10,5	8,8	12,5
férfi	13,5	11,6	13,2
Gazdaságilag nem aktív, ezer fő	185,5	178,6	173,5
Ebből:			
szeretne dolgozni	25,8	23,8	22,0
nappali tagozatos tanuló	41,9	40,0	34,9
Aktivitási arány, %	53,9	55,2	56,4
Foglalkoztatási arány, %	48,2	50,0	50,4
Munkanélküliségi ráta, %	10,6	9,5	10,7

2.1. ábra A foglalkoztatottak megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint, 2013*

2.2. ábra A 15–74 éves népesség munkanélküliségi rátája*

* A KSH munkaerő-felmérése alapján.

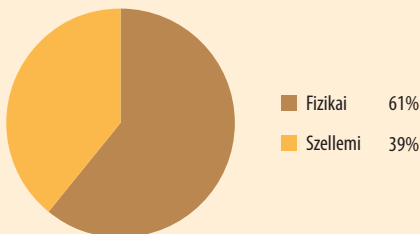
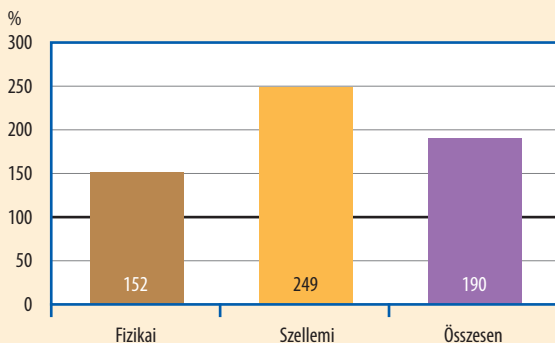
2. A 15–74 éves népesség foglalkoztatási aránya, 2013

(%)

2.2. tábla Havi bruttó átlagkereset állománycsoportok szerint*

Állománycsoport	2011	2012	2013
Forint/hó			
Fizikai foglalkozású	129 955	142 072	148 537
Szellemi foglalkozású	220 574	234 129	243 980
Összesen	167 734	178 615	185 901
Előző év=100,0			
Fizikai foglalkozású	106,6	109,3	104,6
Szellemi foglalkozású	105,2	106,1	104,2
Összesen	106,3	106,5	104,1

2.3. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók számának megoszlása állománycsoportonként, 2013***2.4. ábra** A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a minimálbér százalékában állománycsoportonként, 2013*

* Az évközi intézményi munkaügy-statisztikai adatgyűjtési rendszer alapján.

3.1. tábla Háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátottság

Megnevezés	2000	2011	2012
Háziiorvos és házi gyermekorvos összesen	351	327	325
Egy háziiorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, fő	1 561	1 597	1 600
Egy háziiorvosra jutó betegforgalom	11 252	13 047	13 444
Egy házi gyermekorvosra jutó betegforgalom ^{a)}	7 337	7 651	7 158

^{a)} Tanácsadás nélkül.

3.2. tábla Fekvőbeteg-ellátás

Megnevezés	2000	2012	2013
Működő kórházi ágyak száma	3 800	2 830	2 830
Működő kórházi ágyak tízezer lakosra jutó száma	72	54	55
Elbocsátott betegek száma, ezer	128	111	111
Ápolás átlagos tartama, nap	8	7	6
Ágykihasználás, %	74	70	72
Egynapos kórházi ellátás, ezer eset	..	6	6

3.3. tábla A járóbeteg-szakellátás leglátogatottabb rendeléseinek főbb adatai, 2012* (ezer)

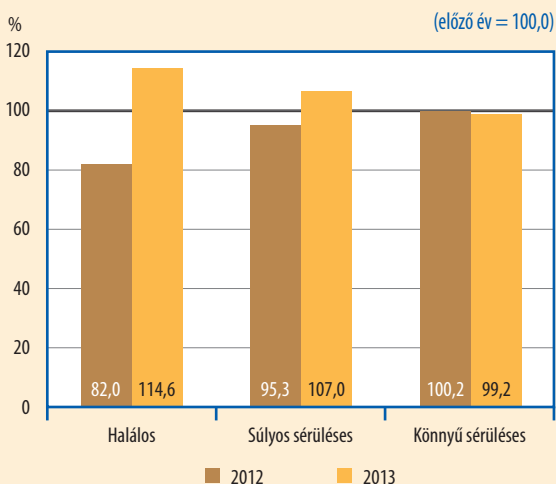
Megnevezés	Megjelenési eset	Beavatkozás	Teljesített szakorvosi munkaóra
Belgyógyászat	191	466	55
Sebészet	82	184	21
Képkalkító diagnosztika	359	795	70
Laboratóriumi diagnosztika	723	7 826	17
Fizioterápia	344	1 239	1
Reumatológia	97	277	25
Tüdőgyógyászat	94	255	23
Fül-, orr-, gégegyógyászat	89	243	20
Szemészet	96	414	23

* A MÁV adataival együtt. Az adatok csak a magyar biztosítás alapján végzett ellátásokat tartalmazzák.

3. A balesetet szenvedett személyek számának változása 2012 és 2013 között (%)

3.4. tábla Személy sérüléses közúti közlekedési balesetek és a balesetet szenvedett személyek

Megnevezés	2000	2012	2013
Balesetek			
Halálos	76	41	47
Súlyos sérüléses	414	302	323
Könnyű sérüléses	432	526	522
Összesen	922	869	892
Balesetet szenvedett személyek			
Meghalt	80	46	51
Súlyosan megsérült	500	348	378
Könnyen megsérült	732	749	785
Összesen	1 312	1 143	1 214

3.1. ábra A közlekedési balesetek számának alakulása**3.5. tábla** Munkabalesetek

Megnevezés	2000	2012	2013
Összesen	1 300	778	797
Ebből:			
halálos	7	4	3
csonkulásos	19	13	6
súlyos	16	13	15

4.1. tábla A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők, január

Megnevezés	2012	2013	2014
Ellátottak száma, fő			
Összesen	160 057	156 666	153 010
Ebből:			
öregségi nyugdíj	101 058	102 756	104 473
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	29 350	27 603	26 365
Havi teljes ellátás átlagos összege, forint/fő			
Összesen	82 284	88 649	91 093
Ebből:			
öregségi nyugdíj	93 788	100 980	103 667
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	58 227	61 269	61 709

4.2. tábla Bölcsődei ellátás, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Működő bölcsőde	33	32	34
Működő férőhely	1 476	1 593	1 710
Kisgyermeknevelő	283	302	329

4.3. tábla Alap- és nappali ellátásban részesülők

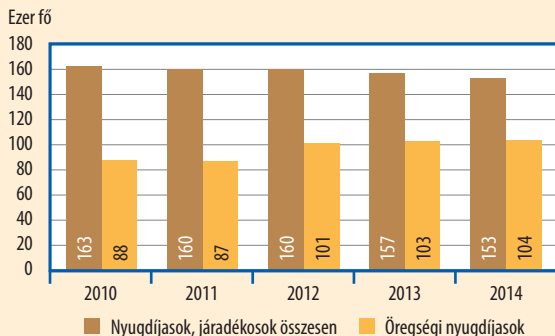
Megnevezés	2011	2012	2013
Idősek nappali ellátása	1 999	2 104	2 105
Szociális étkeztetés	8 553	8 712	10 069
Házi segítségnyújtás	3 614	4 093	4 084

4.4. tábla Gyermekvédelmi szakellátásban részesülők

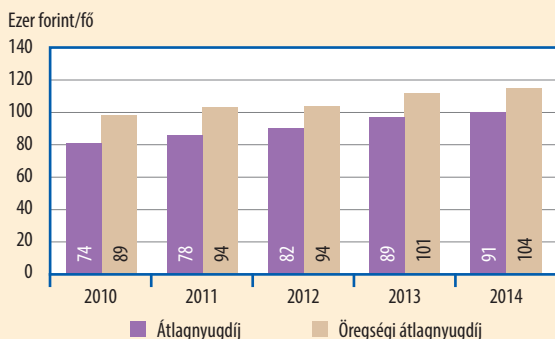
Megnevezés	2011	2012	2013
Gyermekotthonban nevelt kiskorú	225	221	169
Nevelőszülőnél nevelt kiskorú	885	909	987
Ápolást, gondozást nyújtó intézményben nevelt kiskorú	19	15	13
18 éves és idősebb gondozott	200	217	230
Összesen	1 329	1 362	1 399

4. Öregségi nyugdíjasok a népesség százalékában, 2014. január

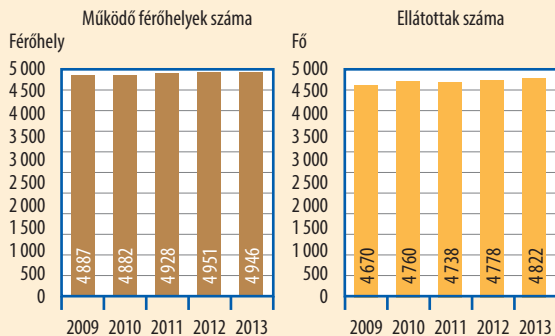
4.1. ábra A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma, január*

4.2. ábra Átlagnyugdíjak, január*

4.3. ábra A tartós és az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények főbb adatai

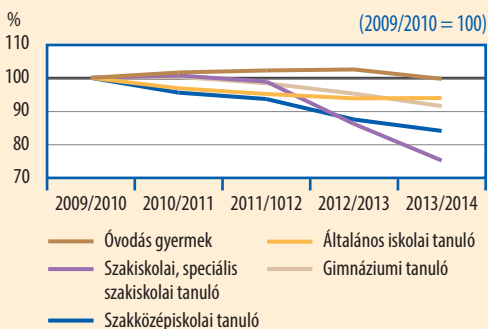

* A nyugdíjrendszer 2012. évi átalakítása miatt a 2012 előtti és utáni időszak adatainak összehasonlíthatósága erősen korlátozott.

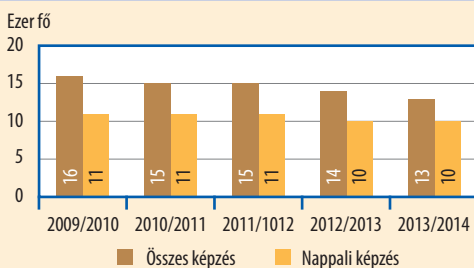
5.1. tábla A köznevelési intézmények főbb adatai a nappali oktatásban, 2013/2014

Intézmény	Feladat- ellátási hely	Gyermek, tanuló	Egy gyermek- csoportra/ osztályra	Egy pedagógus- ra
			jutó gyermek, tanuló	
Óvoda	248	16 887	22	11
Általános iskola	204	39 194	19	10
Szakiskola, speciális szakiskola	48	6 735	20	9
Gimnázium	41	8 319	27	11
Szakközépiskola	41	10 848	25	12

5.1. ábra Óvodai nevelésben, iskolai oktatásban részesülők a nappali oktatásban

5.2. ábra A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma*

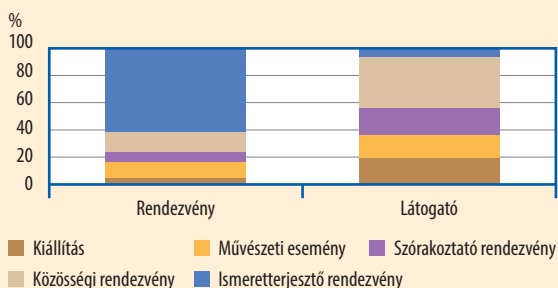
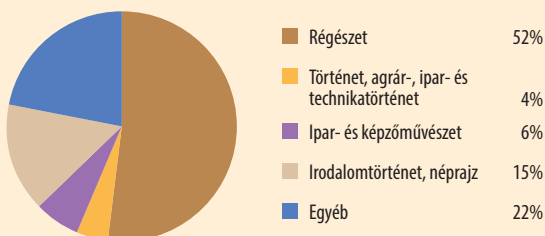

* A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők. A főiskolai szintű, az egyetemi szintű és az osztatlan képzésben részt vevőkkel együtt.

5. Az ezer lakosra jutó általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban, 2013/2014

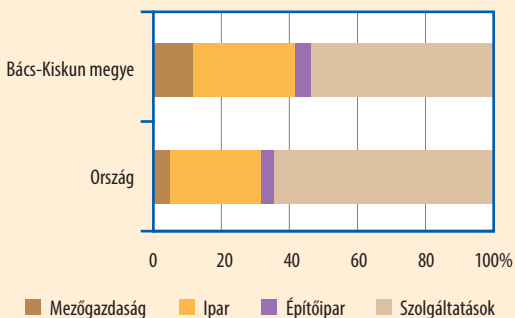
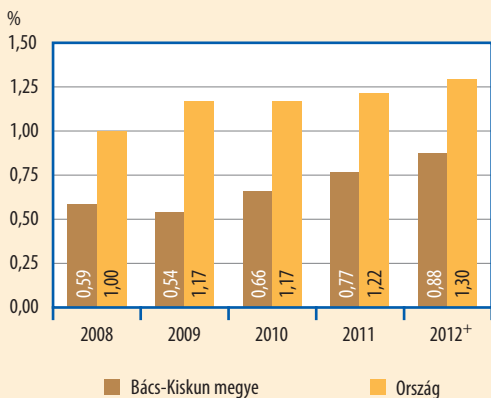
5.2. tábla A kulturális intézmények főbb adatai

Megnevezés	2011	2012	2013
Közművelődési intézmények			
Száma	165	148	146
Rendezvények száma	7 412	7 383	16 990
Látogatók száma, ezer	1 379	1 434	1 775
Muzeális intézmények			
Száma	40	43	45
Kiállítások száma	232	250	253
Látogatók száma, ezer	294	275	301
Települési könyvtárak			
Szolgáltatóhelyek száma	125	124	118
Beiratkozott olvasók száma, ezer	95	95	100
Könyvtári egységek száma, ezer	2 632	2 611	2 489
Kölcsönzött könyvtári egységek száma, ezer	1 434	1 199	1 250

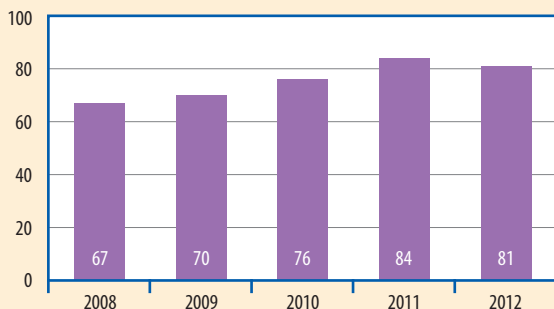
5.3. ábra Közművelődési intézmények rendezvényeinek és látogatóinak megoszlása, 2013**5.4. ábra A múzeumok leltározott tárgyi állományának megoszlása gyűjtemények szerint, 2013**

6.1. tábla A bruttó hazai termék alakulása

Megnevezés	2000	2005	2011	2012 ⁺
GDP piaci beszerzési áron, milliárd forint	505	803	981	1 042
Egy főre jutó GDP				
Ezer forint	922	1 489	1 873	2 001
Az országos átlag százalékában	72	68	68	71

6.1. ábra A bruttó hozzáadott érték megoszlása
főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2012⁺6.2. ábra A kutatás-fejlesztés ráfordításai
a GDP százalékában6. Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson az EU-27 átlagának százalékában, 2012⁺

6.3. ábra A kutató-fejlesztő helyek száma**6.4. ábra** A kutató-fejlesztő helyek számának megoszlása szektorok szerint, 2012**6.2. tábla** A kutató-fejlesztő helyeken dolgozók létszáma

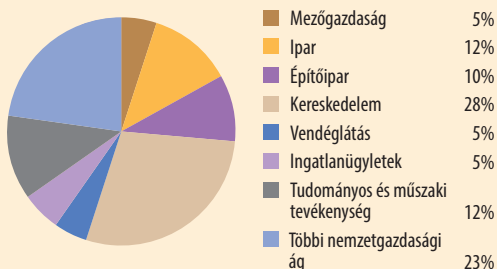
Megnevezés	2010	2011	2012
Tényleges létszám	1 087	1 207	1 302
Ebből: kutató-fejlesztő	645	720	640
segédszemélyzet	199	257	321
Az MTA tagja és a tudomány doktora vagy kandidátusa, PhD-, DLA-fokozattal rendelkező	164	166	150
Számított létszám ^{a)}	540	711	776
Ebből: kutató-fejlesztő	338	440	414
segédszemélyzet	105	142	175

^{a)} A kutatásra, kísérleti fejlesztésre fordított munkaidő arányában teljes munkaidejű dolgozókra átszámított adatok.

7.1. tábla A regisztrált gazdasági szervezetek száma, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Társas vállalkozás	22 669	22 943	22 468
Ebből:			
korlátolt felelősségű társaság	14 785	15 483	15 506
részvénytársaság	161	151	159
betéti társaság	7 043	6 648	6 105
Önálló vállalkozó	73 489	74 374	75 306
Ebből:			
főfoglalkozású	26 888	27 022	27 432
mellékfoglalkozású	26 651	27 397	28 175
Vállalkozás összesen	96 158	97 317	97 774
Nonprofit szervezet	4 721	4 832	4 829
Költségvetési és egyéb szervezet	730	678	653
Összesen	101 609	102 827	103 256

7.1. ábra A regisztrált társas vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2013. december 31.

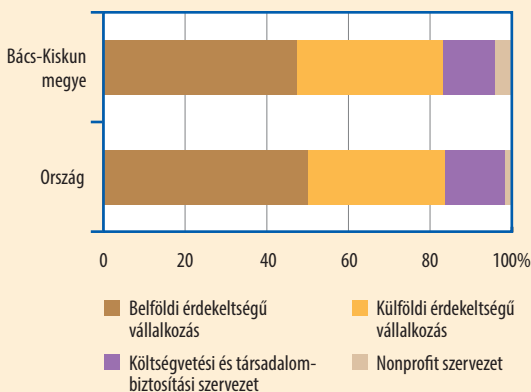
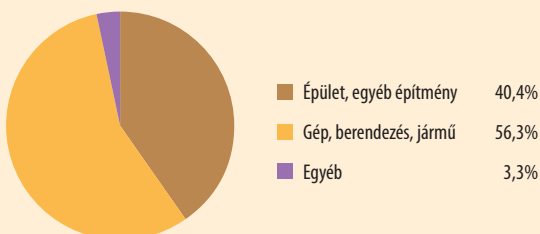
7.2. tábla A regisztrált társas vállalkozások száma létszám-kategória szerint, december 31.

Létszám-kategória, fő	2011	2012	2013
0– 9	20 927	21 211	20 768
10– 49	1 479	1 469	1 433
50–249	235	232	235
250–	28	31	32
Összesen	22 669	22 943	22 468

7. Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozás, 2013. december 31.

7.3. tábla A beruházások* teljesítményértéke és volumenindexe a kiemelt nemzetgazdasági ágakban, 2012

Nemzetgazdasági ág	Milliárd forint	Előző év = 100,0
Mezőgazdaság	19,0	127,1
Ipar	79,3	64,6
Kereskedelem	16,1	102,2
Szállítás és raktározás	20,5	80,5
Információ és kommunikáció	3,1	129,9
Ingtatlanügyletek	7,6	145,8
Adminisztratív szolgáltatás	1,0	131,6
Közigazgatás	5,0	177,0

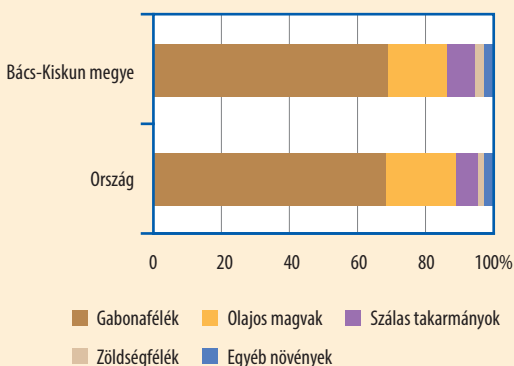
7.2. ábra A beruházások megoszlása* gazdálkodási forma szerint, 2012**7.3. ábra** A beruházások megoszlása* anyagi-műszaki összetétel szerint, 2012

* A beruházás helye szerint.

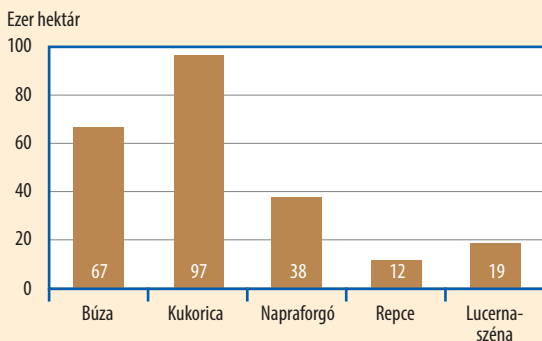
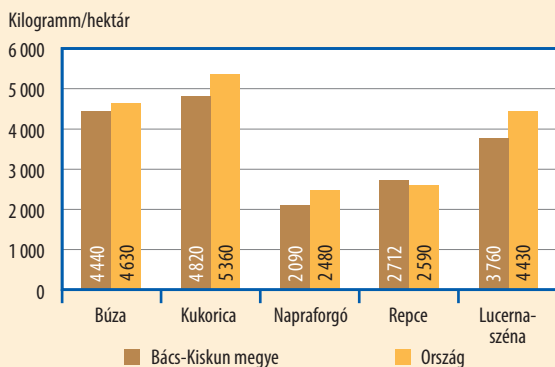
8.1. tábla A földterület művelési ágak szerint, május 31.

Művelési ág	2000	2013	
	hektár	2000=100,0	
Szántó	376 996	348 861	92,5
Konyhakert	8 280	6 288	75,9
Gyümölcsös	9 904	9 132	92,2
Szőlő	29 272	21 600	73,8
Gyep	129 873	103 860	80,0
Mezőgazdasági terület	554 325	489 741	88,3
Erdő	149 863	176 207	117,6
Nádas	9 477	8 793	92,8
Halastó	1 418	1 310	92,4
Termőterület	715 083	676 051	94,5
Művelés alól kivett terület	146 270	167 116	114,3
Összesen	861 353	843 167	97,9

8.1. ábra A főbb szántóföldi növénycsoportok aránya a vetésterületből, 2013. május 31.

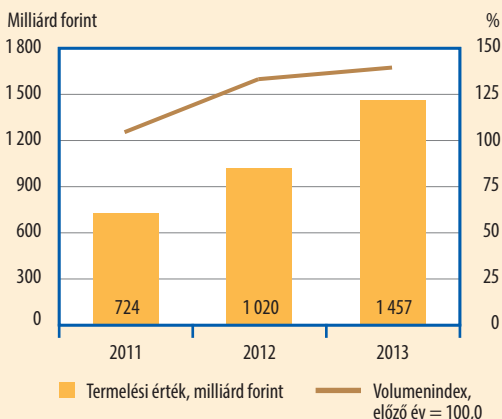

8. A mezőgazdaság aránya a bruttó hozzáadott értékből, 2012 (%)

8.2. ábra A főbb szántóföldi növények betakarított területe, 2013**8.3. ábra** A főbb szántóföldi növények termésátlaga, 2013**8.2. tábla** Az állattenyésztés főbb mutatói, 2013. december 1.

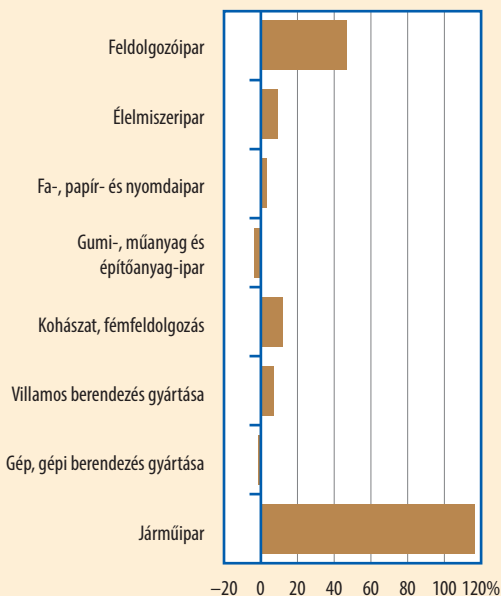
Megnevezés	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Tyúk
Főbb gazdasági haszonállatfajok állománya				
Bács-Kiskun megye, ezer egyed	60	316	197	2 748
Az országos százalékában	7,8	10,8	15,9	9,6
Száz hektár mezőgazdasági területre jutó egyed				
Bács-Kiskun megye	12	65	40	561
Ország	14	55	23	536

9.1. ábra Az ipari termelés értéke és volumenindexe*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.2. ábra A főbb feldolgozóipari ágazatok termelési volumenének változása az előző évhez képest, 2013*

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9. Egy főre jutó ipari termelés értéke, 2013*

(ezer forint)

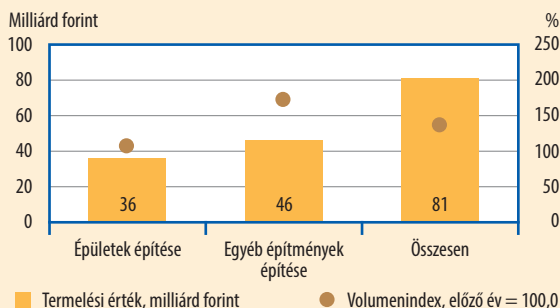
* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.1. tábla A feldolgozóipar főbb ágazatainak jellemzői, 2013*

Ágazat	Termelés	Alkalmazás- ban állók	Export részaránya az összes értékesítésből
	megoszlása		(%)
Feldolgozóipar	100,0	100,0	82,1
Ebből:			
élelmiszeripar	24,2	32,0	52,2
fa-, papír- és nyomdaipar	2,4	5,3	32
gumi-, műanyag és építőanyag- ipar	3,6	7,3	65,1
kohászat, fémfeldolgozás	2,2	4,6	75,4
villamos berendezés gyártása	4,2	8,8	92,0
gép, gépi berendezés gyártása	5,4	11,6	86,1
járműipar	55,0	20,3	99,1

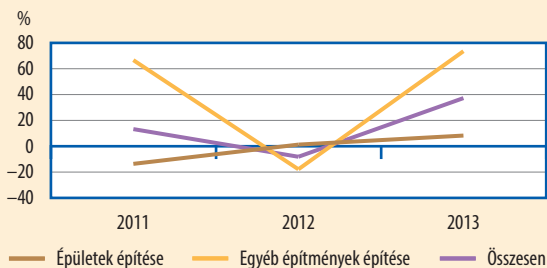
* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9.3. ábra Az építőipari termelés értéke és volumenindexe, 2013*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9.4. ábra Az építőipari termelés volumenének változása az előző évhez képest*

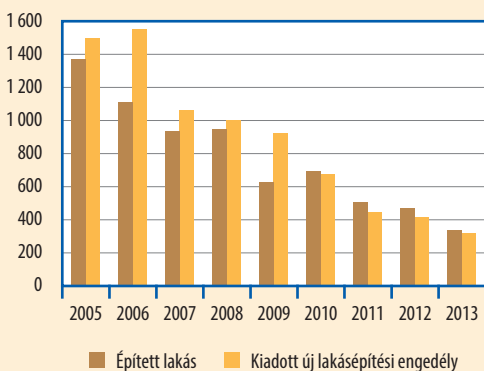

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

10.1. tábla Lakásállomány, laksűrűség, január 1.

Megnevezés	2012	2013	2014
Lakásállomány	239 346	239 759	240 049
Ebből:			
1 szobás	23 872	23 872	23 873
2 szobás	88 659	88 723	88 762
3 szobás	80 349	80 465	80 545
4 és több szobás	46 466	46 699	46 869
Száz lakásra jutó személy	218	217	215

10.1. ábra Az épített lakások és a kiadott építési engedélyek számának alakulása

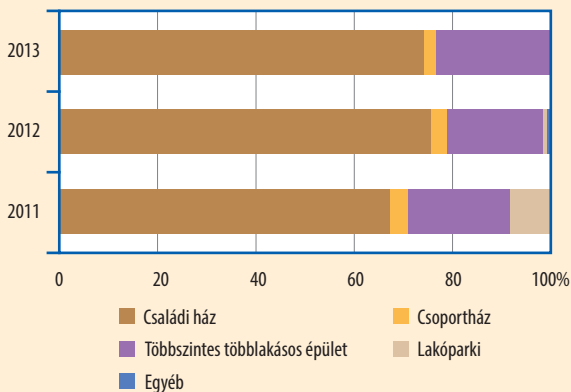
10.2. tábla Az épített és a megszűnt lakások

Megnevezés	2011	2012	2013
Épített lakások száma	508	471	338
Ebből:			
természetes személy által	358	362	246
vállalkozás által	149	94	91
Átlagos alapterület, m ²	108	112	114
Megszűnt lakások száma	77	58	48

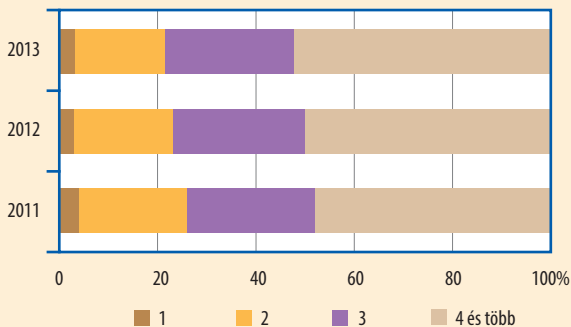
10. Tízezer lakosra jutó épített lakás, 2013

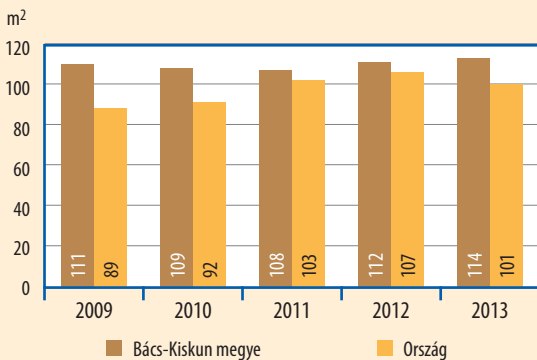
10.2. ábra Az épített lakások megoszlása építési forma szerint

10.3. ábra Az épített lakások megoszlása szobaszám szerint

10.4. ábra Az épített lakások átlagos alapterülete

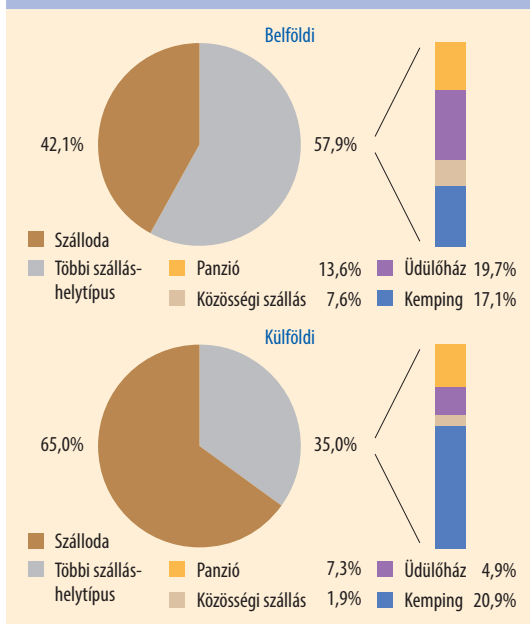

11.1. tábla A szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma

Megnevezés	2011	2012	2013
Kereskedelmi szálláshelyek			
Egységek száma ^{a)}	128	119	116
Férőhelyek száma ^{a)}	8 944	8 807	9 346
Vendégek száma	161 715	150 041	151 755
Ebből: külföldi	45 747	44 466	42 682
Vendégéjszakák száma	403 075	369 316	363 871
Ebből: külföldi	156 704	142 418	127 059
Egyéb szálláshelyek			
Vendéglátók száma ^{b)}	303	358	382
Férőhelyek száma ^{b)}	2 131	2 537	2 724
Vendégek száma	11 365	14 813	15 242
Ebből: külföldi	1 397	1 751	2 674
Vendégéjszakák száma	41 776	41 835	42 131
Ebből: külföldi	9 145	4 966	6 741

^{a)} Július 31-én.^{b)} December 31-én.

11.1. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak szálláshelytípusok szerinti összetétele, 2013

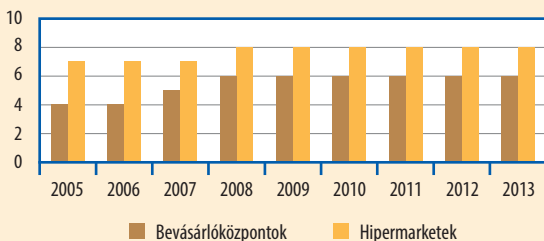
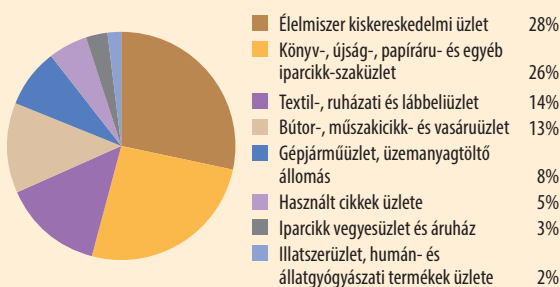

11. A férőhelyek kapacitáskihasználtsága a kereskedelmi szálláshelyeken, 2013 (%)

11.2. tábla A kiskereskedelmi üzletek adatai az év végén

Megnevezés	2011	2012	2013 ^{a)}
Száma összesen	8 281	8 359	8 092
Ebből:			
bevásárlóközpontban működő	234	221	252
hipermarketben működő	89	99	100
Alapterület összesen, ezer m²	1 053	1 064	1 028
Átlagos alapterület, m ²	127	127	127

^{a)} A 2013. július 1-jétől alakult nemzeti dohányboltok adatai nélkül.

11.2. ábra A bevásárlóközpontok és hipermarketek számának alakulása**11.3. ábra** A kiskereskedelmi üzletek megoszlása üzlet-típusonként, 2013. december 31.**11.3. tábla** Vendéglátóhelyek üzlettypusok szerint

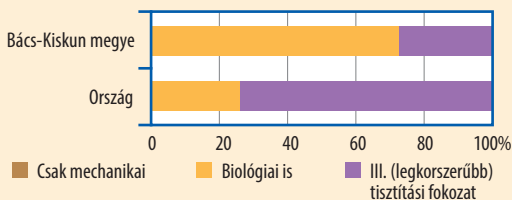
Megnevezés	2011	2012	2013
Étterem, büfé	1 148	1 212	1 138
Cukrászda	143	157	159
Italüzlet és zenés szórakozóhely	1 229	1 195	1 128
Munkahelyi, rendezvényi és köz- étkeztetést végző vendéglátóhely	282	280	278
Összesen	2 802	2 844	2 703

12.1. tábla Környezetvédelmi beruházások és folyó környezetvédelmi ráfordítások*

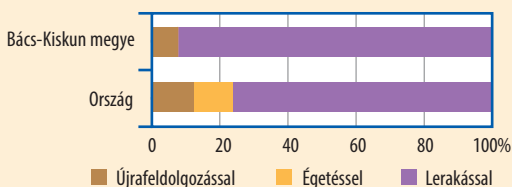
	(millió forint)		
Megnevezés	2010	2011	2012
Közvetlen beruházások	2 944	1 297	3 811
Integrált beruházások	341	286	135
Összesen	3 285	1 583	3 946
Szervezetten belüli, folyó ráfordítások	3 428	4 279	5 342
Külső szolgáltatóknak fizetett díjak	2 402	2 440	2 449

* A 99 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek esetében, a beruházó székhelye szerint.

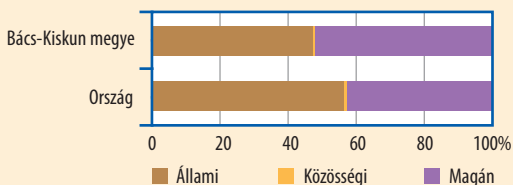
12.1. ábra A tisztított szennyvíz megoszlása tisztítási fokozat szerint, 2012

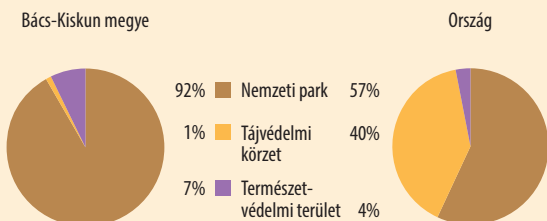
12.2. ábra A hulladék kezelése, ártalmatlanítása, 2013

12.3. ábra Az erdőterület megoszlása tulajdoni jelleg szerint, 2013

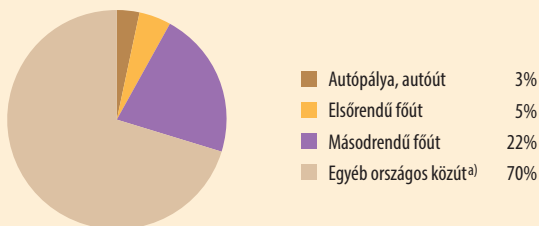
12. Ezer lakosra jutó személygépkocsi, 2013

12.4. ábra Az országos jelentőségű védett területek összetétele, 2013**12.2. tábla** Információ, kommunikáció

Megnevezés	2011	2012	2013
Postai szolgáltatóhelyek száma	132	132	133
Távbeszélő fővonalak	118 196	123 246	124 645
Ezer lakosra jutó távbeszélő fővonal	226	237	241
Kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	90 647	91 597	95 330
Ezer lakosra jutó kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	174	176	184
Internet-előfizetések száma	99 813	100 699	108 738

12.3. tábla Személygépkocsi-állomány

Megnevezés	2011	2012	2013
Személygépkocsi	165 669	167 643	170 231
Ebből: benzinüzeműek aránya, %	76	74	72
Ezer lakosra jutó személygépkocsi	317	322	329

12.5. ábra Országos közutak megoszlása útjelleg szerint, 2013

a) Összekötő, bekötő-, állomáshoz vezető, autópályára és autóútra fel-, illetve levezető út.

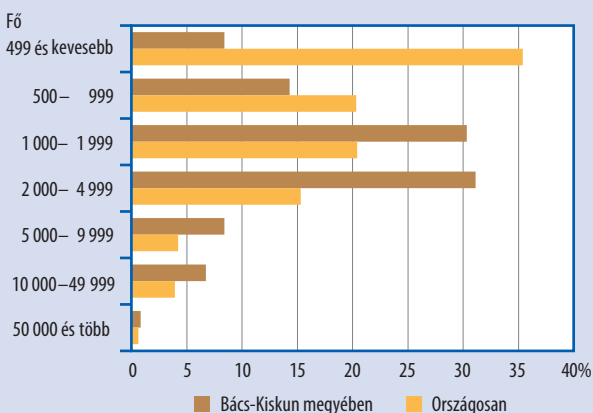
Bács-Kiskun megyei portré

Adottságok

Bács-Kiskun megye az Alföldön, a Duna-Tisza közén helyezkedik el. Nyugatról nagyrészt a Duna vonalán haladva Baranya, Tolna és Fejér megyék, északról Pest megye, keletről Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád megyék határolják, délről pedig a Horvátországgal és Szerbiával közös országhatár szegélyezi. Az ország legnagyobb területű, észak-déli irányban elnyúló megyéje. Ebből adódóan északi térségei a centrális elhelyezkedés, valamint a főváros viszonylagos közelségének előnyeit élvezik, ugyanakkor a megye déli része kiesik ebből a vérkeringésből, amit sem az országhatár, sem pedig Szeged viszonylagos közelsége nem tud ellensúlyozni.

Bács-Kiskun megyében – az Alföld más térségeire is jellemzően – a települések szórtan helyezkednek el, száz km²-es körzetben az országos 3,4-gyel szemben mindössze 1,4 település található. Átlagos lélekszámuk azonban magasabb: az Alföldön, így a Duna-Tisza közén sem jellemzőek a törpefalvak, a települések közel kétharmada 1–5 ezer főt számlál. A sajátos történelmi körülmények és természeti adottságok következtében azonban a megye lakosságának jelentős része még ma is külterületen él. Arányuk a 2011. évi népszámlálás idején meghaladta a 14%-ot, miközben az országos átlag alig 3%-ot ért el.

1. ábra A települések népességnagyság-kategória szerinti összetétele, 2013. január 1.

A megye 119 települése közül 22 város. Legrégbbi városa Kalocsa, amely nagyjából az államisággal egyidős, még 1002 körül érseki rangot kapott (később ugyan elveszítette városi rangját, melyet csak 1921-ben kapott vissza), a legfiatalabb Mélykút pedig 2009-ben csatlakozott a városok sorához. A megye népességének 68%-a városlakó, ami az országos átlagnál némileg kevesebb, a vidéki átlagnál azonban 5 százalékponttal több. A városok közül Baja és a megyeszékhely Kecskemét vonzereje jelentősebb, mindkét helyre – 6, illetve 15%-kal – többen ingáznak más településről dolgozni, mint ahányan naponta eljárnak onnan.

Bács-Kiskun az ország napfényben egyik leggazdagabb területe, különösen a megye déli része. Az évi hőingadozás viszont igen nagy: a meleg, esetenként forró száraz nyarakat gyakran fagyos, hideg telek követik. A lehullott csapadék mennyisége alacsony, s a kis víztartó képességű homokos talajok egyébként is keveset tudnak belőle raktározni, ez gyakran aszályos időszakok kialakulásához vezet. A térség egyik legnagyobb problémája a vízhiányból adódik, amit a szélsőséges időjárási helyzetek (egyszerre nagy mennyiségű csapadék, jégesők) tovább fokoznak.

Az Alföldön szokásoshoz képest a megye természetföldrajzi szempontból igen változatos. Legnagyobb részét az elsősorban futóhomok borította Duna-Tisza közti Homokhátság foglalja el. A Kiskőrös–Kiskunhalas vonaltól délre a Bácskai lösztábla löszszel vagy homokos löszszel borított területe található. A Duna mellett futó 20–30 km-es sávot a medréről kilépő folyó iszapos hordalékkal töltötte fel, a megye északkeleti részén pedig a Tisza mentén alakultak hasonlóan a talajviszonyok. A homokbuckák, a homok- és szikes puszták, szikes tavak, rétek, erdők, mezőgazdasági hasznosítású területek rendkívül változatos és egyedi tájat eredményeznek. Igen sok védett növény és állat él a térségben, az országos jelentőségű védett területek nagysága a 60 ezer hektárt közelíti, melynek legnagyobb része – 9 különálló mozaikként – a Kiskunsági Nemzeti Park területe.

A Duna-Tisza között ért gyakori háborús pusztítások következtében a 18. század előtti időkből a megye területén mindössze pár egyházi vonatkozású építészeti érték maradt fent. A később keletkezett építészeti emlékek jelentős része szintén az egyházhoz kapcsolódik, illetve módosabb polgárházak, gazdaházak. A megye gazdasági öröksége alapján azonban néhány mezőgazdasághoz kapcsolódó építmény mindenképpen említést érdemel. Ilyenek a szélmalomok, valamint az Európában is különlegességnek számító 1200 présházból álló hajósi pincesor.

Részben a külterületen élők magas aránya miatt mind a közüzemi víz-, mind pedig a csatornahálózat kiépítettsége alapján országosan legrosszabb helyzetű Bács-Kiskun megye. A lemaradás különösen a csatornázottság mértékében mutatkozik meg: a hálózatra mindössze a lakások felét csatlakoztatták, miközben országosan több mint kétharmadát. A vízhálózatra és a szennyvízgyűjtő hálózatra kapcsolt lakások arányának különbsége is a legmagasabb, csaknem 38 százalékpont.

Társadalom

Az előzetes adatok szerint 2014. január 1-jén Bács-Kiskun megyében 517 ezer fő élt, ami az ország népességének 5,2%-a. A megye lakosainak száma évről évre csökken, amely nagyrészt annak az általános tendenciának a következménye, hogy, többen halnak meg, mint ahányan megszületnek. A természetes fogyás a 2001–2013 közötti időszakban összesen több mint 31 ezer fővel, ezer lakosonként pedig évente átlagosan 4,5 fővel csökkentette a népességszámot. Földrajzi fekvésénél és gazdasági helyzeténél fogva Bács-Kiskun megye a keletről nyugatra, illetve a központi régióba megindult belföldi vándorlásnak is vesztese. Az ideköltözőkhöz képest nagyobb létszámú elvándorlás az elmúlt 12 évben a lakosság mintegy 8 ezer fős fogyását eredményezte, amely éves átlagban ezer lakosonként 1,1 fővel csökkentette az itt élők számát. A népességszám fogyását a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege mérsékelte valamelyest. Ebből adódóan a vizsgált időszakban mintegy 9 ezer fős többlet keletkezett, amely ezer lakosonként évente átlagosan 1,3 fős növekedést eredményezett.

A születések számának csökkenése, az élet végső határának kitolódása önmagában is a népesség fokozatos öregedéséhez vezet. Azokban a térségekben viszont, ahonnan a munkaképes korosztályok egy része a megélhetés érdekében költözni kényszerül, vagy az oktatásból a munkaerőpiacra kilépő fiatalok az eredeti lakóhelyükön nem tudnak elhelyezkedni, ez a folyamat még inkább felgyorsul. Ennek hatása némileg Bács-Kiskun megyében is érzékelhető. 2013. január 1-jén a 15–64 évesek 67,9%-os össznépességen belüli aránya 0,5 százalékponttal alacsonyabb, a 65 évesek és idősebbek 17,8%-os aránya pedig 0,6 százalékponttal magasabb volt, mint az országos átlag. Ez utóbbi népességcsoport közel 93 ezer fős lélekszáma 24%-kal (országosan 19%-kal) meghaladta a gyermekkoriúak számát.

Az elmúlt időszakban jelentősen javult a megyében élők iskolázottsága, a fiatalabb korosztályokból már jóval többen érettségiztek, illetve szereztek diplomát. A 2011. évi népszámlálás idején a 15 éves és idősebb népességnek mindössze 6,5%-a nem fejezte be általános iskolai tanulmányait, a 18 évesek és idősebbek 39%-a rendelkezett érettségi bizonyítvánnyal, a legalább 25 évesek 14%-a pedig főiskolai vagy egyetemi oklevelet szerzett. Az iskolázottság szintjében településtípusonként jelentősek a különbségek. A megyeszékhelyen, de a többi városban is a jobb munka- és megélhetési körülmények következtében fiatalabb a népesség, mint a községekben, így képzettebb is.

1. tábla A népesség iskolai végzettsége, 2011

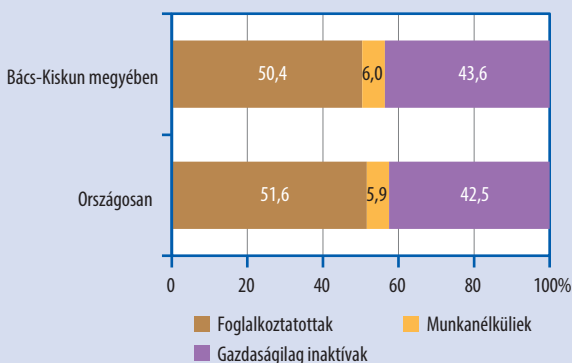
Megnevezés	A 15 éves	A 18 éves	A 25 éves
	és idősebb népességből azok aránya, akik		
	legalább az általános iskola 8. évfolyamát elvégezték	legalább középiskolai érettségivel rendelkeznek	főiskolai, egyetemi oklevéllel rendelkeznek
Kecskemét	96,6	54,9	23,7
Többi város	93,5	39,7	13,4
Községek	91,4	27,3	7,5
Bács-Kiskun megye	93,5	38,9	13,6
Ország összesen	95,1	49,0	19,0

Az utóbbi évtizedekben bekövetkezett pozitív változások ellenére Bács-Kiskun megye lakóinak képzettségi szintje továbbra is jelentősen elmarad az országos átlagtól. Ebben az átlagosnál idősebb népesség mellett a foglalkoztatottak összetétele, a mezőgazdaságban dolgozók magasabb aránya is szerepet játszhat.

A munkalehetőségek, a foglalkoztatottság mértéke is kedvezőtlenebb az országos átlagnál. 2013-ban a 15–74 éves népesség 50,4%-a végzett kereső tevékenységet, ami 1,2 százalékponttal kevesebb, mint országosan.

A 10,7%-os munkanélküliségi ráta (munkanélküliek a gazdaságilag aktív népesség %-ában) a keleti országrészben a legkedvezőbb ugyan, a Dunától nyugatra eső megyék közül viszont csak Zalában rosszabb a helyzet. Mindezek következtében Bács-Kiskun megye mutatója 0,5 százalékponttal meghaladta az országos átlagot.

2. ábra A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitás szerinti összetétele, 2013

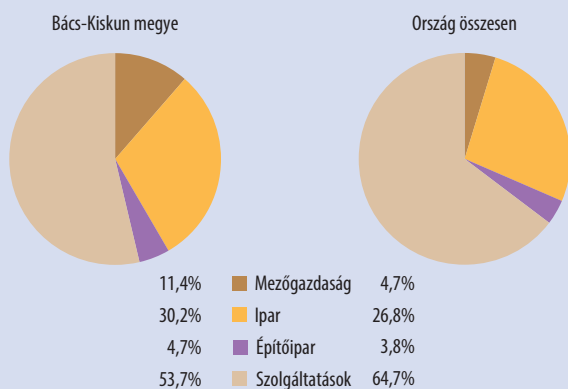

A munkaerő-piaci körülmények az emberek jövedelmi viszonyait is nagyban meghatározzák. 2012-ben a Bács-Kiskun megyei állandó lakosok 42%-a fizetett személyi jövedelemadót, amely arány 2 százalékponttal elmaradt az országos átlagtól. Az adóköteles jövedelemmel rendelkezők átlagosan 1556 ezer forint után adóztak, amely összeg csak Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés és Somogy megyékben volt alacsonyabb. Ez a jövedelem az országos átlagnak alig több mint nyolctizede, a budapestinek viszont mindössze hattizede. A különbségekben nyilvánvalóan az eltérő alkalmazotti összetétel is szerepet játszik, de az egyes munkakörökben elérhető kereseteket a munkavállaló és munkáltató közötti alku pozíció is jelentősen befolyásolja.

Gazdaság

Az előzetes adatok alapján 2012-ben Bács-Kiskun megyében 2 millió 1 ezer forint **bruttó hazai termék (GDP)** jutott egy főre, ami az országos átlag 71%-a. Ezzel az értékkel nagyjából a főváros és a megyék rangsorának középmezőnyében helyezkedik el.

2012-ben a megyei GDP legnagyobb részét, 54%-át a szolgáltató szektorban állították elő, a termelő ágazatok részesedése 46% volt. Ezek az arányok az országos átlagtól jelentősen eltértek, a szolgáltatások aránya ugyanis Bács-Kiskun megyében 11 százalékponttal elmaradt az országostól. A termelő ágak átlagon felüli részesedése elsősorban abból adódott, hogy a megyében még mindig kiemelt szerepet kap a mezőgazdaság. Az ágazat 11%-os arányát csak a Békés és a Somogy megyei

3. ábra A GDP ágazati összetétele⁺, 2012

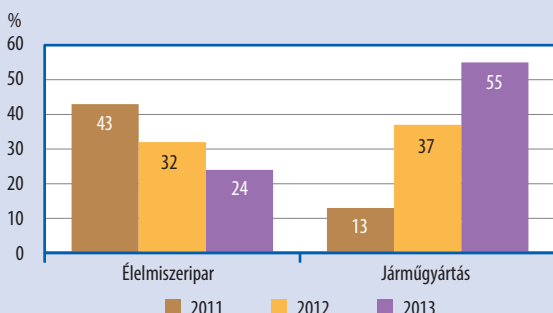
mutató haladta meg, az országos átlagot viszont jelentősen túlszárnyalta.

Bács-Kiskun megye **iparának** teljesítményét az elmúlt időszakban alapvetően meghatározta, hogy Kecskeméten a Mercedes-gyár 2012-ben megkezdte a termelést. Ezt követően az ipari termelés jelentősen megemelkedett, ágazati szerkezete pedig nagymértékben átalakult. 2013-ban az ország ipari termelésének 6%-át adta a megye. Az egy lakosra jutó 2,8 millió forint termelési érték 17%-kal meghaladta az országos átlagot, e mutató alapján Bács-Kiskun a megyék és a főváros rangsorában a nyolcadik helyet foglalta el. A különbségek azonban továbbra is igen nagyok, a megye egy lakosra jutó ipari termelési értéke a legkedvezőbb Komárom-Esztergom megyeinek a négytizedét sem érte el.

A megye iparának két meghatározó ágazatcsoportja az élelmiszeripar és a járműipar. A legalább 50 főt foglalkoztató megyei székhelyű vállalkozások adatai alapján 2013-ban az ipari termelés csaknem nyolctizede e két területről származott. A járműgyártás felfutásával azonban számottevő változások történtek. A két évvel korábbihoz képest az élelmiszeripar részesedése 19 százalékponttal visszaesett, miközben a járműgyártásé többszörösére emelkedett.

A járműgyártás térhódításával a megye ipara sokkal inkább exportorientálttá vált. 2013-ban az értékesítésnek már 82%-a külföldre irányult, országosan ez az arány mindössze 65%-ot ért el. A járműveket csaknem teljes egészében exportálják, de a gépgyártás egyes területein is igen magas – kilenctized körüli – a külföldi eladások aránya.

4. ábra Az élelmiszeripar és a járműgyártás részarányának változása Bács-Kiskun megyében

2013-ban az ország **építőipari** termelésének 6,4%-a a Bács-Kiskun megyei székhelyű építőiparba sorolt vállalkozások teljesítményéből származott. A 81 milliárd forintot meghaladó összeg egy lakosra vetítve 157 ezer forintot jelentett, amely az országos átlagnál 22%-kal magasabb. Ennél kedvezőbb érték csak a fővárost és Vas megyét jellemezte. A kiemelkedő eredmények azonban elsősorban a nagyobb vállalkozások által kivitelezett egyéb építmények, ezen belül az út- és autópálya-építések növekedéséből származtak. Az elsősorban épületek, lakások kivitelezésével foglalkozó kisebb szervezetek piaci kilátásai viszont továbbra sem kedvezőek. 2013-ban a megyei székhelyű építőipar termelési értékének többsége (56%-a) egyéb építmények építéséből származott, az épületek építése 44%-ot képviselt.

A megye gazdaságában ma is kiemelt szerepet játszó **mezőgazdaságban** a változatos természeti adottságok eredményeként mind a növénytermesztés, mind pedig az állattenyésztés lényeges szerepet tölt be. Míg a Dunamelléki síkságon és a Bácskában a szántóföldi növénytermesztés és állattenyésztés, addig a Kiskunság homokos térségeiben inkább a gyümölcs- és szőlőtermesztés a meghatározó.

2013-ban a megye termőterületének 52%-át, 349 ezer hektárt szántóként használták, amelynek 65%-áról gabonaféléket takarítottak be. A búza és a kukorica mellett a napraforgó volt a legjellemzőbb, a vizsgált évben a szántó közel hattizedét ez a három növény foglalta el, amelyekből az országos termés 5–7%-át adta Bács-Kiskun megye. Az országos eredményekhez a helyi gazdálkodók őszi árpából és rozsból ennél nagyobb arányban, 12, illetve 16%-kal járultak hozzá.

2. tábla A főbb növények termésátlagának alakulása[†]

Megnevezés	2013		2012=100,0
	kilogramm/hektár	az országos átlag %-ában	
Búza	4 440	95,9	115,9
Árpa	4 240	104,2	111,3
Rozs	2 240	73,4	148,3
Zab	2 270	85,3	118,8
Kukorica	4 820	89,9	159,1
Napraforgó-mag	2 090	84,3	109,4
Repce	2 712	104,7	121,6
Cukorrépa	46 430	93,0	87,4
Burgonya	26 970	120,8	116,7
Lucernaszéna	3 760	84,9	144,6

[†] Előzetes adat.

A térségben a 2012-es rendkívül aszályos év után a 2013-as nyár is száraz volt, az Agrárgazdasági Kutatóintézet felmérése szerint ebben az évben is több mint hatezer hektár vált aszálykáros területté. Mindez a termésátlagokban is megmutatkozott, az országos átlaghoz képest a legtöbb főbb növényből kevesebbet takarítottak be hektáronként.

A zöldségfélék közül Bács-Kiskun megye legjellemzőbb terméke a fűszerpaprika, az ország termőterületének fele a megyében található, s a 2012. évi adatok szerint a termés több mint hattizedét itt takarították be. A szőlő termőterületének kb. egy-negyede van ebben a megyében, melynek – a 2010. évi agrárcenzus adatai szerint – legnagyobb része a kiskőrösi kistérségben, elsősorban Kecelen, Kiskőrösön és Soltvadkerten található.

Bács-Kiskun az ország egyik legnagyobb állattartó megyéje. A legtöbb lúd, kacs, házinyúl és méhcsalád itt található, a sertések, illetve a juhállomány pedig csak Hajdú-Bihar megyében magasabb. Bács-Kiskun megye állattartó gazdaságai leginkább a lúd és a kacs tenyésztéséből veszik ki részüket, a 2013. decemberi adatok szerint az előbbiek 44, az utóbbiak 59%-át a megyében írták össze.

Kiemelt értékünk

A KALOCSAI FŰSZERPAPRIKA

A török uralom a Duna-Tisza közén igen nagy veszteségeket okozott, a terület jelentős része elnéptelenedett. A késői utódok valószínűleg mégis a törököknek köszönhetik egyik meghatározó terméküket, a fűszerpaprikát. Az eredetileg Dél-Mexikóban és Közép-Amerikában őshonos paprika ugyanis a 16. században a Balkán felől érkezett hozzánk, amelyet törökborsnak neveztek. Eleinte főúri kastélyok virágoskertjeit díszítette, 1570-ben pedig vörös törökbors néven szerepelt Zrínyi Miklós nevelőanyjának, Széchy Margitnak különlegességeket is felvonultató kertjében. Általánosan ismertté csak a 18. században vált, először Szeged, majd Kalocsa térségében kezdte a parasztság saját fogyasztásra termesztetni. Ekkor már fűszerként és gyógynövényként alkalmazták. A magyar paprika elnevezés 1724-ben tűnt fel először. A ma ismert első paprikás recept egy 1795–1799 között Simai Kristóf – színműíró, piarista tanár – által készített kéziratos szakácskönyvben, a piarista rend levéltárában maradt fenn. Később a fűszerpaprika a magyar konyha egyik alapvető ételízesítőjévé vált. A jellegzetes magyar ételek, a halászlé, a gulyás, a pörkölt, a töltött káposzta elengedhetetlen kelléke.

A fűszerpaprika kereskedelmi célú szántóföldi termesztése mintegy 150 évvel ezelőtt kezdődött, 100 éve pedig exportálunk is belőle. A növény viszonylag magas hő- és napfényigényű, így az ország termőterületének jelentős része Bács-Kiskun megyében található. A Duna öntéstalaja, az észak-bácskai löszhát különösen kedvező feltételeket biztosít a termesztéshez. A fűszerpaprika-termés megközelítően fele származik a megyéből. Az elmúlt évtizedekben azonban a termés mennyisége jelentősen csökkent: az utóbbi évek termelése országosan mindössze egyötöde, Bács-Kiskun megyében pedig egynegyede az 1980. évinek.

A termelési kedv ingadozása, csökkenése az utóbbi évtizedben is jellemző volt. A helyzet javítása, a fűszerpaprika minőségének, presztízsének megőrzése elengedhetlenné vált. Ezt szolgálja, hogy 2012 óta a kalocsai fűszerpaprika-örleményt uniós oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel (OEM) láthatják el. Az OEM-logó az eredetvédelmet biztosítja, a termék termőterületét, tulajdonságait, az előállítás elismert módszereit garantálja.

3. tábla Fűszerpaprika-termelés Bács-Kiskun megyében

Év	Betakarított összes termés mennyisége		Betakarított szántóterület nagysága	
	tonna	az országos %-ában	hektár	az országos %-ában
2000	19 100	47,8	2 500	46,4
2001	30 183	50,5	3 000	46,3
2002	30 071	52,7	2 900	47,3
2003	18 900	51,0	2 700	49,7
2004	24 000	45,8	2 400	45,8
2005	22 700	46,0	2 400	42,5
2006	15 810	48,4	2 147	48,9
2007	7 839	56,9	1 398	62,3
2008	5 705	47,1	772	50,3
2009	9 910	49,6	612	31,0
2010	6 897	47,7	686	42,6
2011	11 742	56,5	1 300	54,2
2012	13 769	63,0	1 203	50,2

A kalocsai fűszerpaprika-őrlemény a jelentős magyar értékek, a hungarikumok között is szerepel, amely szintén a termék megkülönböztetését, egyértelmű azonosítását, végső soron a fogyasztók védelmét szolgálja.

A kalocsai fűszerpaprika-őrlemény a Hungarikumok Gyűjteménye meghatározása alapján:

A termék rövidített leírása

A „Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény” a Kalocsai tájkörzetben megtermelt, államilag elismert fajtájú fémszárolt vetőmagból származó fűszerpaprika-növény megszáritott termésének megőrlésével készül. Az őrlemény jellemző ízét, aromáját és színét a Kalocsai tájkörzetben nemesített és termelt fűszerpaprika-növény édes (csípősségmentes) és csípős fajtáinak, valamint az alapanyag feldolgozása során alkalmazott technológiai és minőségirányítási rendszereknek köszönheti.

A fűszerpaprika nyers vagy utóérlelt, egészséges, fajtájára jellemző színű, ízű és illatanyagú, állati kártevőktől és növénybetegségektől mentes. A csípős bogyók aránya nem több mint 2%. A csípős paprika esetében a szárazanyagra számított kapszaicintartalom legalább 250 mg/kg.

A Kalocsai fűszerpaprika-őrlemény főbb jellemzői

Érzékszervi tulajdonságok: megjelenése homogén, egyöntetű őrlésű; színe mélyvörös, bársonyos hatású; aromája kellemes, fűszeres aromájú étvágygerjesztő illatú, karamelles pirított magvakra jellemző aromavilágú; íze édeskés, gyümölcsös, a pentaton (édes, savanyú, sós, keserű, csípős) ízharmoniót tükröző és csípősségmentes, vagyis kapszaicintartalma nem haladja meg a 100 mg/kg értéket. A csípős őrlemény ezt az íz-, illat- és aromaharmoniót felerősíti, intenzívebbé teszi. A csípősség intenzitását a kapszaicintartalom határozza meg. Ha a kapszaicintartalom 100–200 mg/kg között van, az őrlemény enyhén csípős, ha 200 és 500 mg/kg között van, akkor csípős, ha meghaladja az 500 mg/kg értéket, akkor erős.

A Kalocsa környékén termelt fűszerpaprika jellegzetes íze, aromája, magasabb festéktartalma elsősorban a kedvező környezeti, éghajlati és talajadottságoknak köszönhető. A hungarikum-védjegy használatának alapkövetelménye, hogy a nyersanyag termelése mellett az őrlemény előállítását, a termék csomagolását is az adott körzetben kell elvégezni. Kalocsán az első paprikamalom 1861-ben épült, a századfordulón pedig már három dolgozott. Ezen kívül a Duna mentén további 30–35 vízimalom őrölte a paprikát.

1. kép Kalocsai fűszerpaprika

Forrás: Chili-Trade Kft.

A modern paprikamalmok a 20. század elején épültek, amelyeket már dízel-, illetve villanymotorok hajtottak. Kalocsa egyik legjelentősebb feldolgozója a Kalocsai Paprika Termelő-Őrlő és Kereskedelmi Rt., a Márer paprikamalom volt. Az 1883-ban Kalocsán született Márer Ármin János a paprikaőrlő malmot 1917-ben építette. A malom 1944-ben szűnt meg, a tulajdonost pedig több társával együtt 1944. június 18-án éppen a saját malmából indulva deportálták először a szegedi gyűjtőtáborba, majd Auschwitzba, aki onnan már soha nem térhetett vissza. A fűszerpaprika iránti kereslet az I. világháború idején növekedett meg, amely a húszas években nemcsak a hazai fogyasztást, hanem az exportot is jelentősen megemelte. A kereslet bővülése még a nagy gazdasági világválság idején sem torpant meg.

A térség jelenlegi legnagyobb és egyben legrégebbi paprikafeldolgozója és értékesítője a Kalocsai Fűszerpaprika Zrt., amely 1990-ben alakult, de elődeinek története egészen a múlt század harmincas éveibe visszavezethető. A társaság Magyarországon is piacvezető, a hazai fűszerpaprika-termelés jelentős részét koncentrálja. Termelésének legnagyobb része fűszerpaprikából származik. A részvénytársaság a fűszerpaprika felvásárlása, feldolgozása, értékesítése mellett vetőmagot is előállít, amelyből nyersanyagtermelő partnerei részére biztosítja a megfelelő minőségű fémszárt vetőmagot. A vetőmagot szerződéses termeltetés esetén meghatározott előfinanszírozással bocsátják a termelők rendelkezésére, több mint ezer társas vállalkozással és egyéni vállalkozóval állnak kapcsolatban.

A Kalocsai Fűszerpaprika Zrt. a termelési, gazdálkodási feladatokon túl a civil szervezetekkel összefogva értékmegőrzéssel

2. kép Paprika Lovagok avatása *Forrás: Kalocsa Város Önkormányzata*

is foglalkozik. Jelentős szerepet vállal abban, hogy a fűszerpaprika-hoz kapcsolódó hagyományok ne merüljenek feledésbe, s az érdeklődő nagyközönség is megismerhesse azokat. Ennek érdekében még 2003-ban megnyitották a Paprika Házat, amely múzeumként működik, bemutatva a kalocsai fűszerpaprika történetét. A Paprika Ház jelenleg Európa legnagyobb paprikamúzeuma, ahol a látogatók a paprika történetén túl annak népművészetre (pingálás, hímzés) gyakorolt hatásával is megismerkedhetnek, s többek között különféle díszesen csomagolt fűszerpaprika-örleményeket is vásárolhatnak.

A Kalocsai Fűszerpaprika Zrt. 2001. augusztus 20-án, Szent István napján megalapította a Szent István Kalocsai Paprika Lovagrendet. A következő hónapban szeptember 7-én avatták fel az első lovagokat. Jelenleg 40 belföldi és 9 külföldi paprikalovag van, valamint 6 posztumusz tagot tartanak nyilván. A lovagrend kötelezettséget vállalt arra, hogy a paprikakultúra örökségének megőrzésén túl a fűszerpaprika jövőjének építésén munkálkodik. A szervezet a Kalocsai Főszékesegyház pártfogásában áll, a védnökségét pedig Kalocsa Város Önkormányzata vállalta fel, amely a Kalocsai Paprikafesztivál megrendezésével is segíti a hagyományok őrzését.

3. kép Paprikatermelők a fesztiválon

*Forrás:
Kalocsa Város Önkormányzata*

Több évtizedes kihagyás után, 1984-ben szervezték az első szüreti felvonulást a városban, amely a későbbiekben többnapos fesztivállá és elsősorban a paprika ünnepévé nőtte ki magát. A színes forgatag 1989-ben vette fel a Kalocsai Paprika Napok nevet, s akkor a fűszerpaprika fő termelőjének, forgalmazójá-

nak számító KAGE Rt. pedig szakmai tanácskozásokkal, termékkiállítással bővítette a programkínálatot. 1998-tól már a gasztronómia ünnepéről is beszélhetünk, ettől kezdve minden évben főzőversenyt tartanak, amelynek keretében természetesen kalocsai fűszerpaprikás ételek készítésével mérik össze tudásukat a résztvevők. A Paprikás Ételek Főzőversenye mára az ország egyik legrangosabb gasztronómiai rendezvényévé vált. A korábbi éveknél megfelelően a 2014. szeptemberi 25. jubileumi fesztiválnak is fő célja, hogy a látogatók a paprikatermesztés hagyományaival, a paprikás ételek utánozhatatlan ízével, a paprikához kapcsolódó népművészeti örökséggel egyaránt megismerkedhessenek. A programok között szakmai tanácskozások, kézművesek és helyi termelők vására, főzőverseny, népművészeti bemutatók, különféle folklór- és szórakoztató műsorok egyaránt megtalálhatók. A szervezők valamennyi korosztály részére igyekeznek tartalmas időtöltést nyújtani.

4. kép Paprikaszentelés

Forrás: Kalocsa Város Önkormányzata

A fűszerpaprika népszerűsítése mellett a termék folyamatos fejlesztése, újabb, modernebb fajták kinemesítése, a termelők segítése is szükséges. Az első államilag támogatott paprikakutatót, a Kalocsai Paprika és Vegykísérleti Állomást még 1917-ben, a fűszerpaprika térhódítása idején hozták létre. Alapvető feladata az exportra kerülő őrlemények vegyi vizsgálata, minőségi bizonyítvánnyal történő ellátása volt, de a növénynemesítés, a termelés és a feldolgozás fejlesztése, a termelők nemesített vetőmaggal történő ellátása, a szaktanácsadás szintén a feladataik közé tartozott. Az évtizedek során bekövetkezett számos szervezeti átalakulás után 2014. január 1-jén létrejött a Nemzeti Agrárkutató és In-

novációs Központ (NAIK), amely többek között a Fűszerpaprika Nonprofit Kft. jogutódja. A gödöllői székhelyű központ 13 agrár- és élelmiszergazdasághoz kapcsolódó kutatóintézet összevonásával alakult, melynek célja egy integrált agrárkutató-hálózat létrehozása, amely gyakorlatorientált kutatási-fejlesztési programok segítségével – a nemzetközi vérkeringésbe is bekapcsolódva – elősegíti az agrárgazdaság versenyképességének fokozását, a fenntartható fejlődés biztosítását. Ebben a szervezetben működik a kecskeméti központú NAIK Zöldségtermesztési Önálló Kutatási Osztály, melynek egyik kutatóállomása a kalocsai. A fűszerpaprika-nemesítők kiemelt feladatai közé tartozik többek között a korai érés, a magas festéktartalom, a domináns kórokozókkal szembeni ellenállóság biztosítása. Ezen kívül intenzív szabadföldi és fólia alatti technológiák fejlesztésén, környezetkímélő trágyázási és öntözési módszerek kidolgozásán, betakarítási és utóérlelési technológiák fejlesztésén, de új csomagolástechnikai megoldásokon is dolgoznak.

2014-ben a Vidékfejlesztési Minisztérium új támogatási konstrukciót dolgozott ki, amelyhez mintegy 150 millió forintot hozott létre. A minőségi fűszerpaprika-termelés biztosítása érdekében azok a termelők, akik igazolt származású fémzárolt vetőmagot vásároltak (amit számlával és vetőmag minősítő bizonyítvánnyal igazolni tudnak), valamint azt saját használatú földterületen fűszerpaprika termesztésre felhasználták, költségeik 75 százalékáig (kilogrammonként legfeljebb 30 000 Ft) támogatást igényelhetnek a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál. Ezen kívül a Vidékfejlesztési Minisztérium 2014 végéig meghosszabbította a munkaigényes ágazatokat segítő korábbi intézkedéseit, amely alapján 85 fűszerpaprika termelő több mint 500 hektár után részesül támogatásban.

Remélhetőleg már az eddig tett intézkedések, erőfeszítések is hozzájárulnak valamelyest a kalocsai fűszerpaprika régi hírnevének megőrzéséhez, a termelési kedv emeléséhez. A térségben élők jövedelmi viszonyait, megélhetőségét jelentősen javítaná egy gazdaságosan előállítható, piacképes termék, amely ráadásul családi vállalkozás keretében termelhető.

Források:

www.gasztroangyal.hu

www.hungarikum.hu

www.kalocsa.hu

www.kalocsaipaprikafesztival.hu

www.mindmegette.hu

www.naik.hu

www.paprikart.hu

www.kormany.hu/hu/videkfejlesztési-miniszterium

www.tpkkalocsa.hu

© Központi Statisztikai Hivatal, 2014

Felelős kiadó:
Dr. Vukovich Gabriella elnök

Készült a Tájékoztatási főosztályon,
a Szegedi főosztály közreműködésével

Főosztályvezetők:
Freid Mónika, Kocsis-Nagy Zsolt

Felelős szerkesztő:
Dr. Rácz Attila Ph.D

Szerző:
Csőszné Seres Ilona

Technikai előkészítés:
Némethné Csehi Tünde

Kiadványterv:
Gyulai Katalin

Kézirat lezárva: 2014. szeptember

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítóterv: Lounge Kft.

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2014.088